

naar de wildernis

Naar de Wildernis

Een concept voor belevingsparken bij
grote natuurgebieden in Nederland

Innovatie Agro en Natuur
Verheijden Concepten / Terra Incognita
27 januari 2016 Versie 2.0

naar de wildernis

Inhoud

Woord vooraf

Samenvatting

1. Inleiding
2. Het concept
3. Uitvoeringsaspecten
4. Haalbaarheid

naar de wildernis

Woord vooraf

Er waait een frisse bries door Nederland. Steeds meer burgers en bedrijven zijn actief betrokken bij natuur, landschap en groen. Als bedrijf door bijvoorbeeld te investeren in nieuwe natuur of bij te dragen in beheerskosten van bestaande natuur, in ruil voor extra beleidsruimte om te ondernemen. Als burger door bijvoorbeeld vrijwilligerswerk te doen in landschapsbeheer, of samen met andere grondeigenaren natuur te onderhouden.

Dat gebeurt omdat natuur er toe doet en we eenvoudig niet zonder kunnen. Natuur bepaalt wereldwijd, maar zeker ook in Nederland, het welzijn van de huidige en toekomstige generaties. Leiden deze inzichten tot een natuur in goede conditie? Helaas, de cijfers over de jarenlange teruglopende biodiversiteit maken duidelijk dat die natuur onze aandacht hard nodig heeft.

Daarom zijn we als Innovatie Agro & Natuur een programma gestart om ondernemers en burgers die met natuur aan de slag willen een steuntje in de rug te geven. Dat doen we door barrières te slechten, door burgers en bedrijven met elkaar te verbinden en door op zoek te blijven naar nieuwe oplossingen met perspectief. Daarmee sluiten we nauw aan op de ambities zoals geformuleerd in de Natuurvisies van rijk en provincies.

naar de wildernis

In deze notitie wordt het samen met STIRR ontwikkelde concept Natuurthemapark verkend. Dat is een dagrecreatieve attractie in én voor de natuur. Bezoekers kunnen in zo'n park natuur beleven en gaan waarderen. En door de entreegelden schiet er ook in financiële zin nog (flink) wat over voor natuurgerelateerde investeringen, zo is de conclusie van deze verkenning.

In de komende maanden zullen wij bij ondernemers en natuurorganisaties nagaan onder welke voorwaarden zij met het concept aan de slag zouden kunnen en willen. De bedoeling is tenminste één Natuurthemapark (mee) te realiseren. In totaal is er in Nederland ruimte voor ongeveer vijf van dergelijke parken, die gekoppeld kunnen worden aan verschillende landschappen.

Wilt u meer informatie over het concept? Wendt u dan tot een van de betrokken programmamanagers, Nico Beun of Hans Hillebrand, 070 378 5954, info@recreatieenruimte.nl.

Jack Vera

Manager Innovatie Agro & Natuur

naar de wildernis

Samenvatting

Fraaie natuurgebieden zoals de Veluwe, de Wadden en het Limburgs Heuvelland trekken jaarlijks vele bezoekers. Een deel van deze bezoekers komt er voor het eerst, aan de hand van ouders of geïnspireerd door verhalen uit de media. Zo is bijvoorbeeld de publieke belangstelling van de Oostvaardersplassen, na de film 'de nieuwe Wildernis' enorm gegroeid. De belevingsverwachtingen van een deel van deze groep sluiten niet goed aan op de traditionele aanpak voor toegang en publieksinformatie. Bovendien zijn de meeste bestaande bezoekersvoorzieningen kostbaar en leveren ze financieel weinig of niets op. Om die reden is besloten te onderzoeken of een concept, dat zowel de natuurbeleving op eigentijdse wijze intensiveert als opbrengsten genereert, mogelijk is.

Zo is het format 'Naar de Wildernis..' tot stand gekomen. 'Naar de Wildernis..' is een natuurthemapark, waarin de bezoeker van een natuurgebied op een aantrekkelijke wijze de natuur intenser beleeft, ontdekt en ervaart. Dat gebeurt door het toepassen van bewezen attractietechnieken. Met een interactieve 'ride' waant de bezoeker zich voor even een vogel, hert of vis te zijn. Door vernuftig rollenspel wordt de bezoeker zelf tijdelijk een natuurprofessional. Met behulp van 'games' krijgt de bezoeker de

naar de wildernis

kans om gesimuleerde natuurdilemma's spelenderwijs op te lossen. In een gethematiseerde 'tour' maakt de bezoeker het authentieke verhaal van de natuur mee. Na afloop kan de bezoeker zelf een bijdrage leveren aan natuurontwikkeling door mee te doen in een 'help-programma'.

'Naar de Wildernis..' kan in onze visie op vijf locaties worden gerealiseerd: de Wadden (starring: 'de Zeehond'), de Veluwe (starring: 'het Wilde Zwijn'), de Biesbosch (starring: 'de Bever'), de Oostvaardersplassen (starring: 'de Zeearend) en Heuvelland (starring: de Das). In elk van deze gebieden ligt het natuurthemapark tegen het natuurgebied aan en ontstaat er hiertussen interactie: beleving en ondersteuning.

'Naar de Wildernis..' kan naar onze mening rekenen op behoorlijke bezoekersaantallen. De aantrekkingskracht is afgeleid van die van bekende natuurgebieden (bijv. Nationale Parken). Daardoor zijn er jaarlijks al vele honderdduizenden recreanten in de omgeving. De beoogde locaties liggen op korte afstand van grote bevolkingsconcentraties en/of toeristische clusters. 'Naar de Wildernis..' kan daarom gemiddeld zo'n 350.000 bezoekers per jaar aantrekken (vergelijk Spoorwegmuseum, Neeltje Jans, Naturalis). Deze genereren per park een bedrijfsresultaat van ongeveer € 1.0 miljoen. Dit resultaat zou fifty-fifty kunnen worden verdeeld tussen de natuurbeheerder en de parkexploitant. De natuurbeheerder zou hiervoor de grond en de ontsluiting om niet moeten leveren.

naar de wildernis

1. Inleiding

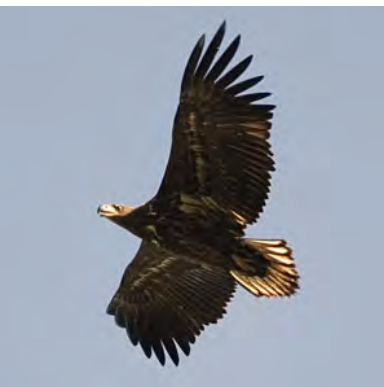

naar de wildernis

Vraagstelling

Innovatie Agro & Natuur en andere partijen zoeken naar nieuwe verdienmodellen in en voor de Nederlandse natuur.

- Kan er in natuurgebieden een attractief 'dagje uit' ontstaan, voor een grote doelgroep en
- Kan dit substantiële opbrengsten opleveren voor de natuur en bovendien het draagvlak voor natuur vergroten?

naar de wildernis

Doel

- Doel is in het dagtoerisme een haalbaar concept te ontwikkelen, dat goed is voor natuur én voor de economie.
- Goed voor de natuur door:
 - Bevorderen van bewustwording en maatschappelijk draagvlak voor natuurbeheer, bij nieuwe doelgroepen.
 - Genereren van financiële opbrengsten voor natuur.
 - Aanleiding voor realisatie nieuwe natuur.
- Goed voor de economie door:
 - Rendement op geïnvesteerd vermogen.
 - Innovatie van dagrecreatief aanbod.
 - Vergroting van de toeristisch-recreatieve diversiteit en capaciteit.

naar de wildernis

2. Het concept 'Naar de Wildernis'

naar de wildernis

Wat is het?

- ‘Naar de Wildernis’ is een natuurthemapark:
 - Het ligt in de natuur en gaat over de natuur.
 - Het biedt bijzondere belevissen die je thuis niet hebt.
 - Het gebruikt attractieparktechnieken en natuurpresentatie.
 - Het vormt ‘n keten, 5 parken in uiteenlopende landschappen.

naar de wildernis

Waarom een themapark?

- Een indringende belevenis: dit is leuk en trekt veel mensen.
- Vermaak en educatie in een samenhangend format: via een grote variatie aan themapark-technieken binnen de setting van een aantrekkelijk natuurlandschap kunnen gasten zich goed identificeren met de natuur.
- Een financieel gunstig concept (zie haalbaarheid).

Voor wie?

- Profiel: een geïnteresseerde bezoeker aan een dierentuin en aan populaire natuurmusea, educatieve attracties etc.. Hiervan verwachten vooral de kinderen meer beleving.
- Vooral families (drie generaties!) en groepen.
- Doelgroep beslaat circa 40% van de Nederlandse bevolking en heeft een mainstreamkarakter.

naar de wildernis

Filosofie themapark

Het themapark Naar de Wildernis gaat in op relevante emotionele behoeften die passen bij (spelende) mensen en bij de natuur: **Beleven, Doen, Begrijpen, Ontdekken.**

- BELEVEN - 'ik wil graag de natuur zo echt mogelijk beleven'.
- DOEN - 'ik wil graag in en voor de natuur actief zijn'.
- BEGRIJPEN - 'ik wil graag de natuur beter begrijpen'.
- ONTDEKKEN - 'ik wil graag de natuur ontdekken'.

Als gevolg van de bouwstenen ontstaat de behoefte om de natuur te **helpen.**

naar de wildernis

Technieken per bouwsteen

Beleven (techniek: 'ride')

Begrijpen (techniek: game)

ik kan echt helpen..

Doen (techniek: rollenspel)

Ontdekken (techniek: tour)

naar de wildernis

Technieken per bouwsteen

1. **Beleven** door 'fysiek' ervaren: in een 'ride' (een attractie gebaseerd op –al dan niet gesimuleerde- beweging) kun je het leven van dieren zelf ervaren.
2. **Doen** door rollenspel: door zelf even 'natuurprofessional' te zijn, identificeer je je meer met natuurbeheerders.
3. **Begrijpen** door interactief spel: zelf oplossingen bedenken maakt van natuurbezoek een uitdaging.
4. **Ontdekken** door tour: even echt in de natuur zijn, is nog altijd het summum, hier doen we dat.

naar de wildernis

Bouwsteen1: Beleven

- De bezoeker kruipt in de huid van dieren en beweegt mee. ‘Rides’ zijn zo ingericht dat de gast zich even zelf de vogel, zeehond etc. kan voelen.
- Fysieke kenmerken van de landschappen en de plaats van de ‘stars’ (iconische dieren) zijn aanleiding tot verschillende fysieke ervaringen:
 - Vliegen als een zeearend over de Oostvaardersplassen.
 - Rennen/ rollen als een wild zwijn door de Veluwe.
 - Glijden als een zeehond over het wad.
 - Duiken als een das door de holen van Zuid Limburg.
 - Spartelen als een bever door de Biesbosch.

Veluwe: Het zwijn

Oostvaardersplassen:
De zeearend

Vijf 'stars' om je mee te identificeren

Biesbosch: De bever

Zuid-Limburg: De das

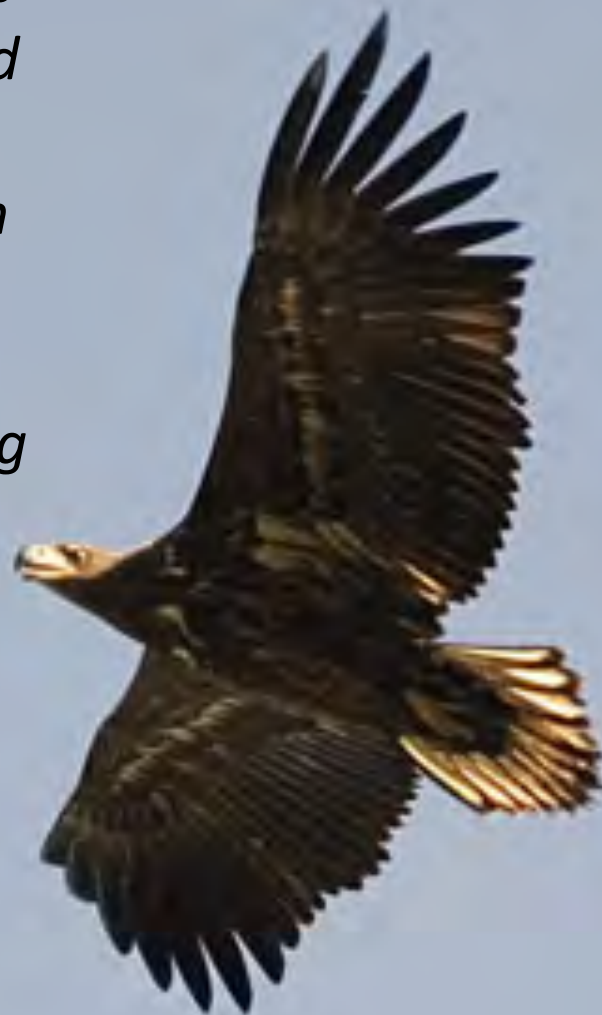
Wadden: De zeehond

naar de wildernis

'In de Wildernis van de Oostvaardersplassen deelt de bezoeker de vlucht van de Zeearend. Met behulp van een techniek uit de attractiewereld zweven we een tijdje door de lucht en kijken naar beneden. Plots zien we een haas en maken dan een vrije val. Jammer, net gemist, de haas is verdwenen en we keren dus weer terug naar de lucht, waar een troep vluchtende ganzen lonkt'.

Techniekreferentie: ride

naar de wildernis

Techniekreferentie: ride

- 4D ervaring, Spoorwegmuseum 'de Vuurproef'.

naar de wildernis

Bouwsteen 2: Doen

- De bezoekers (met name kinderen) krijgen een rol als professional in de natuur.
- Dromen kunnen waargemaakt worden: brandjes blussen, zeehondjes redden, stropers betrappen etc.
- *Techniek: Rollenspel en al dan niet geënceneerd buitenwerk.*

dierencontact

Techniekreferentie: Kidzania

rollenspel

houthakken

naar de wildernis

Bouwsteen 3: Begrijpen

In een spelvorm werk je met de ecologische balans en leer je over de rol van mens en dier.

- Techniek: 'interactive gaming'
- Natuurlaboratorium
- 4-D theater met bijv. filmvoorstellingen en versnelde seizoensbeleving

Echte lessen

naar de wildernis

Techniekreferentie: sciencecentres

'Natuurmuseum'

'Disney Quest'

naar de wildernis

Bouwsteen 4: Ontdekken

- Unieke kennismaking en ervaring met echte natuur. Velen komen hier zelden.
- Vanuit het park een rondvaart, wandeling of rondleiding.

naar de wildernis

Techniekreferentie: rondleiding/ -vaart

naar de wildernis

Bonusbouwsteen: Helpen

Helpen kan op twee manieren:

- Op werk-actiedagen realiseren bezoekers een stukje nieuwe natuur. Zij dragen bij aan biodiversiteit door middel van:
 - Planten: areaaltoename van het natuurgebied.
 - Strooien: voedsel verspreiden/ reguleren.
 - Knippen: versterken van de gradiënten.
 - Graven: ontwikkelen van diversiteit op kleine schaal.
- Hulp aan natuurorganisatie: aanmeldingen nieuwe leden.

naar de wildernis

Waar? In welke natuur?

- In Nederland verschijnen vijf parken in vijf typische landschappen.
- In elk landschapstype staat een ander iconisch dier centraal, bijvoorbeeld:
 - *“Naar de wildernis”* in de Oostvaardersplassen.
 - *“Naar de honden en de haaien”* in de Waddenzee.
 - *“Naar de beverburcht”* in de Delta.
 - *“Naar de zwijnen”* in de Veluwe.
 - *“Naar de duistere das”* in Zuid Limburg.
- De bezoeker kruipt in de huid van dieren die symbool staan voor de natuur in een gebied.

naar de wildernis

5 natuurgebieden = 5 belevenissen

OVP in de lucht

Biesbosch aan
het water

TPP
THEME PARK

Veluwe op de grond

Wadden
onder water

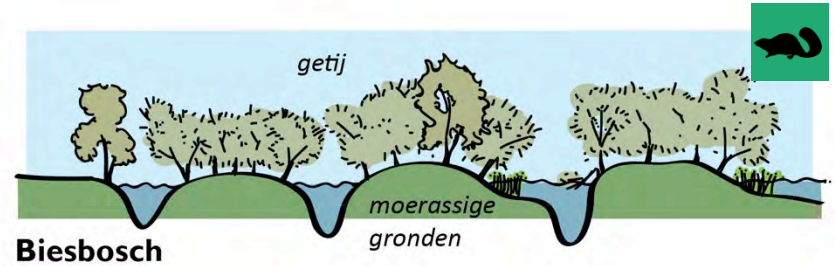
Limburg onder grond

naar de wildernis

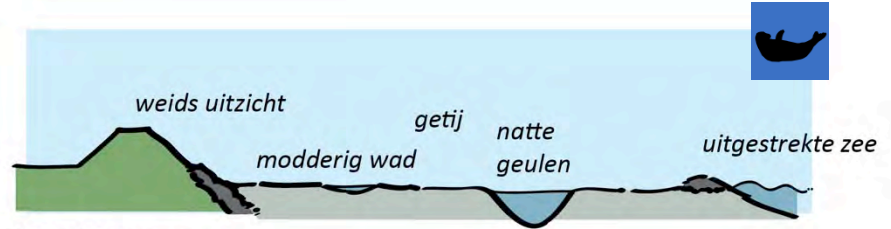
5 natuurgebieden = 5 belevenissen

Biesbosch

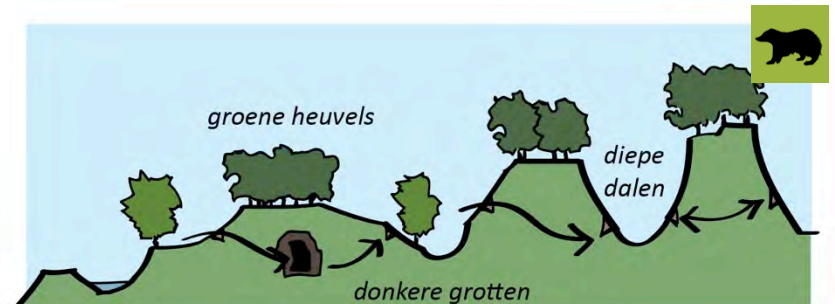
Oostvaardersplassen

Waddenzee

Veluwe

Zuid-Limburg

naar de wildernis

De Veluwe

het zwijn

beleven

ren als een zwijn

helpen
meesjouwen
en bouwen

begrijpen

hoe dieren voldoende
voedsel vinden

doen

blus het vuur

ontdekken

ervaar het echte bos

naar de wildernis

De Oostvaardersplassen

beleven

vlieg als een zeearend

*helpen
afrasteringen
bouwen*

begrijpen

speel het ecosysteem
spel

doen

ben de boswachter

ontdekken

vind de vos

naar de wildernis

De Biesbosch

de bever

beleven

glij als een bever

helpen
maak de strandjes
schoon

begrijpen

houd het water schoon

doen

bouw een burcht

ontdekken

vind het reuze nest

naar de wildernis

De Waddenzee

de zeehond

beleven

*helpen
dieren tellen
op het wad*

glij als een zeehond

begrijpen

evenwicht tussen visserij
en natuur

doen

ontdekken

bescherm de zeehond

vang krabbetjes op
het wad

naar de wildernis

Zuid-Limburg

de das

beleven

daal als een das

helpen
verwijder ongewenste
struiken

begrijpen

hoe leeft de das

doen

graaf de holen

ontdekken

vind sporen van wilde
dieren

naar de wildernis

2. Uitvoering aspecten

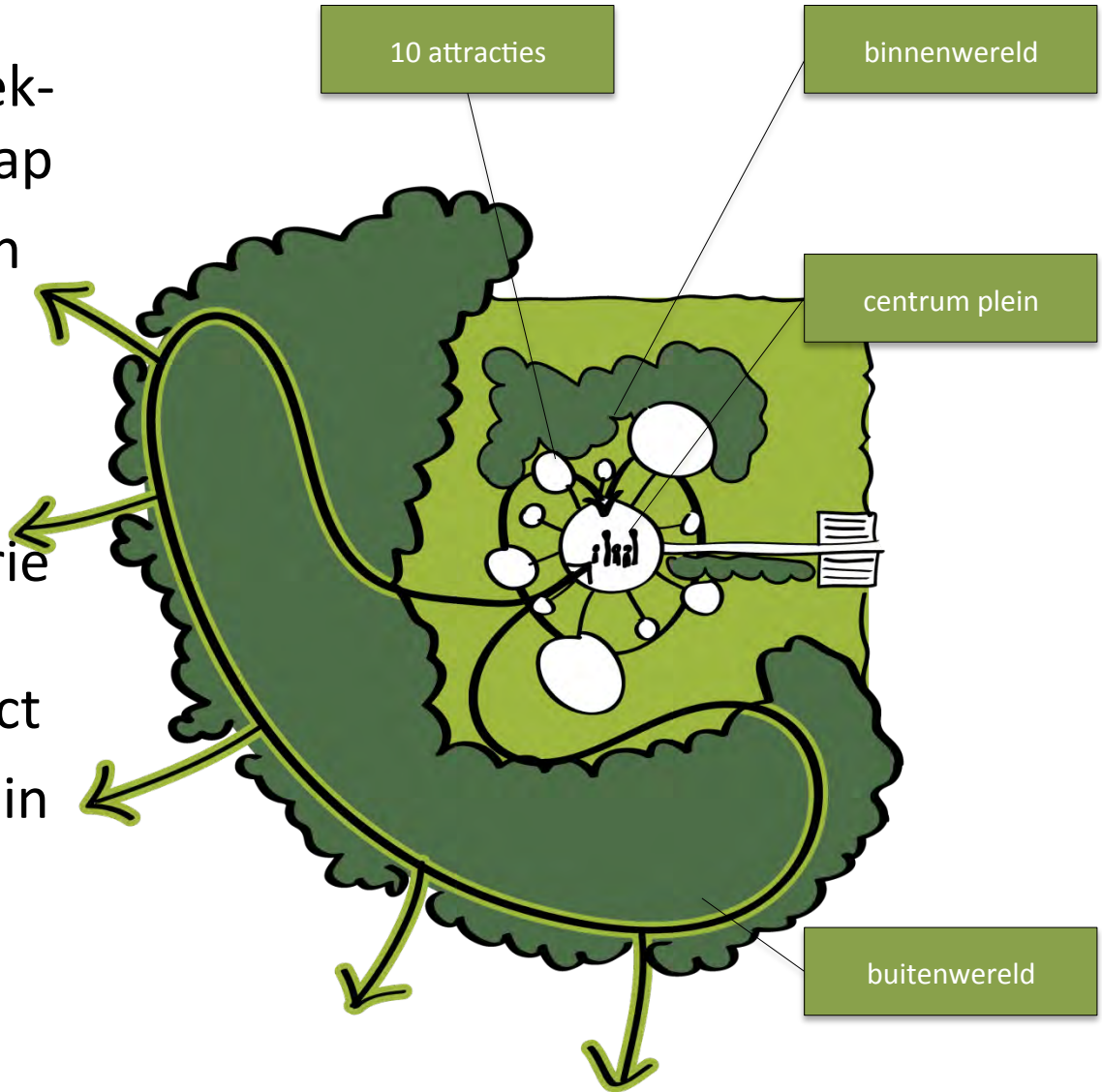
1. Ruimtelijk concept
2. Omzet, capaciteit en omvang
3. 3 niveaus van impact
4. Natuurbouw
5. Duurzaamheid en horeca
6. Kenmerken locatie

Concept ruimtelijk

- Ligging in een aantrekkelijk natuurlandschap
- 10 attracties met een ruime variatie aan belevenissen.
- Verdeeld over vier bouwstenen en in drie niveaus met hoge, middel en lage impact
- Aan een centraal plein met tal van voorzieningen.

naar de wildernis

Binnen- en buitenwereld

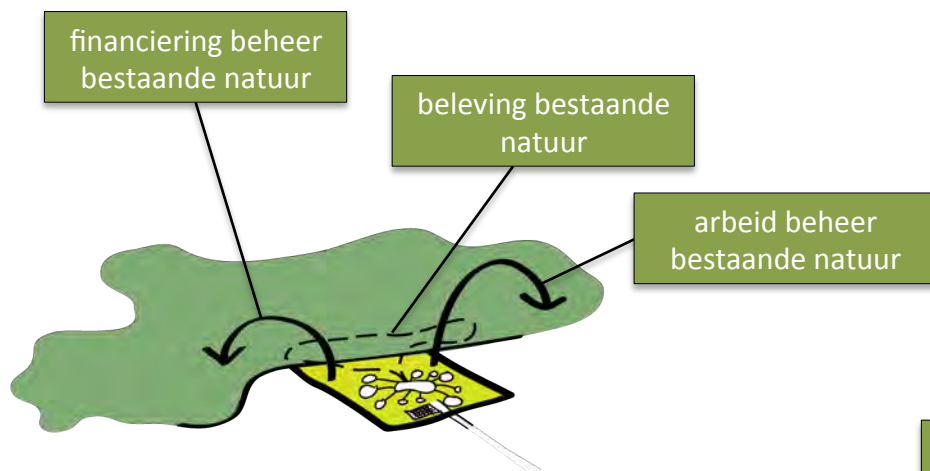
- Binnenwereld: een centrale promenade, door natuurlijk decor tussen attracties en een centraal plein.
- Buitenwereld: een langere promenade die door de natuur loopt.

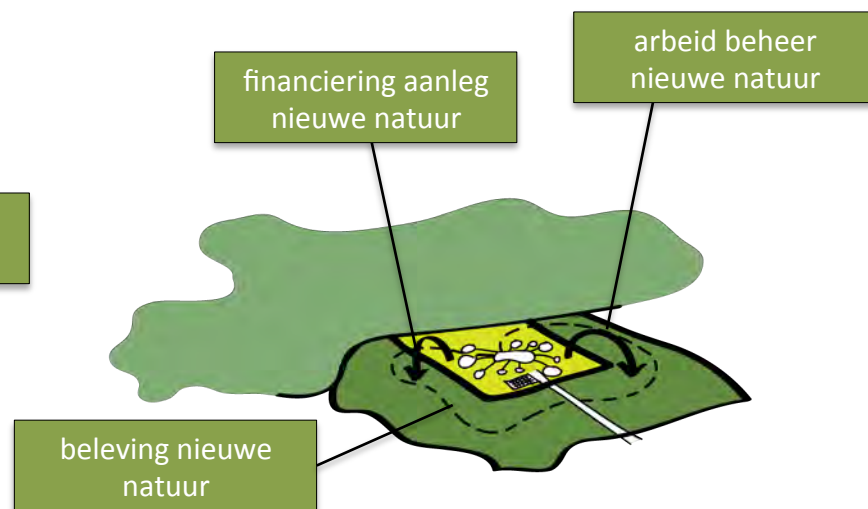
Interactie locatie en park

Het themapark is in de perceptie van mensen onderdeel van de natuur.

Er ontstaat op drie niveaus synergie tussen het natuurgebied en het park: beleving, financiering en arbeid. Hieronder twee varianten. Gestreefd wordt naar minimale verstoring op omringende natuur (licht, geluid).

Interactie themapark en bestaand natuurgebied

Interactie themapark en nieuwe natuur

naar de wildernis

Omzet en capaciteit

- Unieke attracties zijn kostbaar en vergen een behoorlijk omzetsniveau, dus veel bezoekers en toegangsprijs vergelijkbaar met andere themaparken.
- Dit vereist dat een lange verblijfsduur mogelijk is:
 - 4-5 uren vermaak
 - minimaal 10 attracties (op drie verschillende niveaus nodig)
- Op basis van ervaring in de attractiewereld verwachten we dat jaarlijks 350.000-400.000 bezoekers nodig zijn.
 - Op een 'drukke' dag circa 5.000 bezoekers.
 - Iedere attractie zal per uur circa 500 mensen moeten kunnen verwerken.

naar de wildernis

Omzet en capaciteit

- Algemene voorzieningen:
 - Circa 900 parkeerplaatsen incl. touringcars
 - 750 zitplaatsen in horeca
 - Adequate sanitaire voorzieningen
 - Horeca en shop outlets.
- De publieke ruimte beslaat zo'n 1,5-2 hectares (3-4 m² per bezoeker).
- Het park dient zo'n 12 hectares groot te zijn en het bijbehorende natuurgebied minimaal 30-40 hectares.

naar de wildernis

Omvang themapark en natuurgebied

12 ha

ca. 35 ha

Maatvergelijking:
openluchtmuseum te Arnhem

naar de wildernis

3 niveaus van impact

- De attracties zijn fysiek te ervaren (spannend, griezelig etc.), hebben emotionele impact en passen bij de natuur.
- In het park zijn er 3 kostenniveaus van de attracties. Als uitersten zijn dit attracties die duur zijn om te maken en spectaculair zijn (hoge impact) versus goedkope en relatief eenvoudige attracties (lage impact).
 - Hoge impact: ca. 2 attracties
 - Middel impact: ca. 3 attracties
 - Lage impact: ca. 5 attracties

naar de wildernis

3 niveaus van impact

high

medium

low

naar de wildernis

Vergroten natuurwaarden

Er wordt nieuwe natuur ontwikkeld en de natuurwaarde van het natuurgebied wordt vergroot:

- areaaltoename (uitbreiding natuurgebied met natuur nabij themapark)
- foerageergebied / verblijfsplek (bijvoeren, drinkplaats, warmte, luwte)
- gradiënten of geleidelijke overgangen maken tussen hoog/laag, droog/nat, steil/vlak of tot uiting laten komen met specifiek beheer
- natuurlijke dynamiek toelaten (systeem reset, boskap, afplaggen, water inlaten peil opzetten)
- ontwikkelen van diversiteit op kleine schaal (ecologische tuinen rond attracties, microbiotopen)

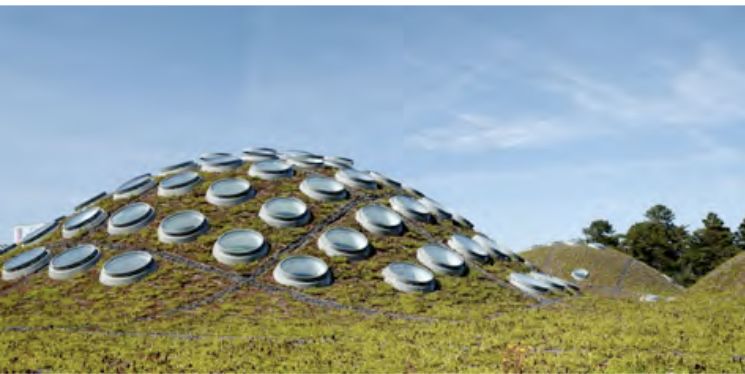

Resultaten van ecologisch beheer

Duurzaam park

- In Naar de Wildernis wordt zuinig met energie en grondstoffen gewerkt.
- Groene energie bijv. zonnepanelen, windmolens, biomassa.
- Inzet van energetische kracht van bezoekers , bv. aandrijving van een attractie of hout hakken voor biomassa.
- Water zuivering en hergebruik, bijv. met helofytenfilters.
- Hergebruik en lokaal gebruik van materialen.

naar de wildernis

Horeca en natuur

- Voedsel en drank passen in het thema van het park
 - Gerelateerd aan natuurgebied (bijvoorbeeld bos = wild & noten versus wad = zout & vis)
 - Bewust maken eten is ingrijpen in de natuur; carnivoor/ viseter/ vegetarisch.
 - Duurzaam: biologisch en herkomst zichtbaar, gezond.
- Ruimte voor ondernemer en uiteraard lekker en divers

YOU ARE WHAT YOU EAT

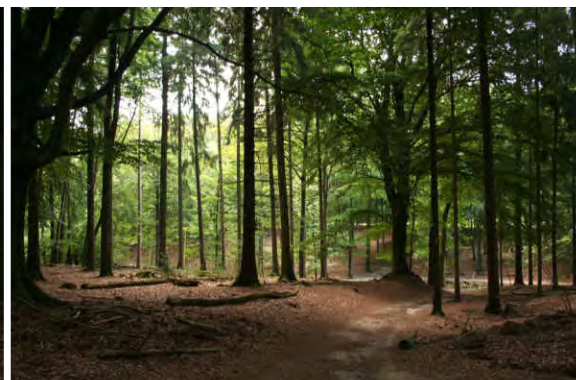

EVERY 35 DAYS, YOUR SKIN REPLACES ITSELF AND YOUR BODY MAKES NEW CELLS FROM THE FOOD YOU EAT, WHAT YOU EAT LITERALLY BECOMES YOU

Kenmerken locatie

- Naar de Wildernis is goed bereikbaar
- Tot circa 45 minuten van grote agglomeraties
- Op randen van beschermde natuur met iconische dieren.
- Gelegen in of aan typische en extreme landschappen: bijvoorbeeld hevig reliëf, weids wad, donker bos. Deze vormen aanleidingen voor niet-alledaagse beleving.

naar de wildernis

4. Haalbaarheid

naar de wildernis

Zakelijk perspectief themapark

- Het themapark trekt meer bezoekers dan bezoekerscentra, natuurmusea etc.
- Het themapark trekt nieuwe doelgroepen voor natuurbewustwording.
- Het themapark kan meer geld opleveren dan de grote natuurmusea.
- In een themapark kan met imagineering meer impact gecreëerd worden waardoor de boodschap indringender overkomt.

naar de wildernis

Investering

Uitgangspunt is dat de grond in erfpacht wordt uitgegeven en dat de basisontsluiting is geregeld.

Bouwsteen	Investeringsom
Inrichting terrein, parkeren, paden, natuurdecor, etc.	€ 1,8 miljoen
Bouw en inrichting gebouwen	€ 2,2 miljoen
Attracties high impact	€ 4,0 miljoen
Attracties medium + low impact	€ 2,3 miljoen
Preopening + plankosten	€ 1,5 miljoen
Totaal	€ 11,8 miljoen

naar de wildernis

Opbrengsten

Opbrengstcategorie	Opbrengsten
Entrée	€ 5,3 miljoen
Horeca	€ 1,4 miljoen
Winkel	€ 0,4 miljoen
Parkeren	€ 0,4 miljoen
Totaal	€ 7,4 miljoen

naar de wildernis

Kosten

Kostensoort	Kosten
Inkoopwaarde omzet	€ 0,6 miljoen
Personeelskosten	€ 2,1 miljoen
Huisvestingskosten	€ 0,5 miljoen
Onderhoudskosten	€ 0,7 miljoen
Marketing- en actiekosten	€ 0,7 miljoen
Algemene bedrijfskosten	€ 0,6 miljoen
Totaal	€ 5,2 miljoen

Onderdeel	Kosten
Afschrijvingskosten	€ 0,8 miljoen
Rentekosten	€ 0,4 miljoen
Totaal	€ 1,2 miljoen

naar de wildernis

Resultaat

Onderdeel	
Omzet	€ 7,4 miljoen
Exploitatiekosten	€ 5,2 miljoen
Kapitaallasten	€ 1,2 miljoen
Bedrijfsresultaat (voor belasting)	€ 1,0 miljoen

Haalbaarheid

Naar de Wildernis lijkt haalbaar, mits:

- Investerings in de 'high impact' attracties betaalbaar blijven.
- De grondkosten geen vast risico vormen. Erfpacht wordt bepaald door het bedrijfsresultaat.
- Wat betreft bezoekersaantallen lijkt Naar de Wildernis haalbaar, mits het park niet te perifeer ten opzichte van bewoners en toeristen ligt. Referenties:
 - Spoorwegmuseum: 400.000 bezoekers, € 14,00
 - Neeltje Jans: 300.000 bezoekers, € 17,00
 - Nemo: 350.000 bezoekers, € 15,00
 - Naar de Wildernis, € 15,00

naar de wildernis

Haalbaarheid

Verder onderzoek is wenselijk naar:

- De belangstelling van relevante marktpartijen.
- Draagvlak bij natuurorganisaties.
- De realiteit van de investeringskosten.
- De mogelijkheid om meerkosten te laten sponsoren.
- De voorwaarden van de grondeigenaar.

- Een pilot dient te worden opgezet en uitgevoerd.

naar de wildernis

Effecten

- Naar de Wildernis kan met vijf parken voor natuurontwikkeling jaarlijks circa € 2,5 miljoen opleveren.
- Dit is goed voor behoud en ontwikkeling van 6.000 hectare natuur (ca €400 / hectare).
- Per jaar zouden ook zo'n 2,0 miljoen mensen indringend te maken krijgen met de rijkdom en de betekenis van natuur in Nederland.
- De toeristische belevingswaarde van regio's zoals Zuid-Limburg of Biesbosch krijgt positieve impulsen.

naar de wildernis

Colofon

In opdracht van Innovatie Agro & Natuur.

januari 2016

versie 2.0

Verheijden Concepten & Terra Incognita

VERHEIJDEN
CONCEPTEN

TERRA
INCOGNITA
STEDENBOUW EN LANDSCHAPSARCHITECTUUR

